

12 К@НТЫНЕНТЫ РАСКЛАД НА ЗАЎТРА

29 снежня 2015 г.

ЗВЯЗДА

Палітычная сістэма Старога Свету на шляху перамен

Нядаўнія парламенцкія выбары ў Іспаніі завяршыліся з незвычайным для гэтай краіны вынікам: упершыню за апошнія 38 гадоў ніводная партыя не атрымала большасці месцаў у парламенце. На фоне цяперашняга эканамічнага крызісу кансерватары страцілі амаль палову мандатаў. Яны занялі першае месца толькі з невялікім адрывам ад дзвюх левых партый.

Адна з іх — Podemos (у перакладзе з іспанскага — «Мы можам») — была створана толькі летась і з тых часоў рухаецца ў Іспаніі ад аднаго поспеху да другога. Галасы новым левым аддалі 22 працэнты выбаршчыкаў, а іх канкурэнтам з сістэмнай «Сацыялістычнай працоўнай партыі» — 20,5. Ліберальны рух Ciudadanos («Грамадзяне»), гэтак жа, як Podemos, з'явіўся на палітычнай сцэне ўсяго некалькі гадоў назад. Па выніках выбараў новыя лібералы атрымалі 15%.

Як заўважаюць аналітыкі, наступствы крызісу (рост беспрацоўя, узмацненне сацыяльнай няроўнасці, адсутнасць стабільнасці) працягваюць паўсюдна змешваць палітычныя карты. Выбаршчыкі стаміліся ад фармальнага дуэля партый, якія сходзяцца па ўсіх галоўных пытаннях. І гатовы падтрымаць штосьці новае.

шасці. Каб дасягнуць запаветнага, ім трэба аб'яднацца з левымі нацыяналістамі нахштальт Ezquerria (дзе-вьяць месцаў). PSOE не сыходзіцца з Podemos і Esquerria па пытанні тэрытарыяльнай цэласці краіны, асабліва ў тым, што тычыцца самавызначэння Каталоніі.

Парламент, што ўтварыўся ў выніку такіх выбараў, будзе раздробненым. Сума галасоў двух асноўных

дапамагае трымаць пад кантролем працэс заканатворчасці.

Шэраг экспертаў прагназуюць, што хутчэй за ўсё на чале ўрада застанеца Марыяна Рахой, які складзе саюз з сацыялістамі, працягваючы ігнараваць Podemos. Аднак і пры гэтым раскладзе палітычная сістэма пірэнейскай краіны, што раскалолася па прыкмеце розных пакаленняў, ужо не будзе ранейшай. Паколькі нельга не

у сваёй гісторыі, а Народная партыя — з 1989 года», — заявіў Іглесіяс.

Прыгледзімса больш пільна да іспанскіх трыумфатараў. Podemos афіцыйна стала партыяй у студзені 2014 года. Яна ўтварылася вакол касцяка актывістаў так званага «Руху 15 мая» — іспанскага аналогу Окупу Wall Street. У 2011-м гэты рух узяў удзел у самай масавай грамадзянскай мабілізацыі ў Іспаніі за апошнія гады — дэманстрацыі прайшлі ў дзясятках гарадоў па ўсёй краіне, да іх далучыліся каля васьмі мільёнаў чалавек. Асноўныя мэты партыі — 35-гадзінны працоўны тыдзень, выхад на пенсію ва ўзросце 60 гадоў, скасаванне апошніх ліберальных працоўных і эканамічных рэформаў, адмова ад двухпартыйнай сістэмы і супрацьстаянне ўплыву Германіі і

КРАТАР НЕ З ТАГО БОКУ

Наступствы крызісу з'яўляюцца галоўнай прычынай змен палітычнага ландшафту Іспаніі, адзначаюць эксперты. Краіна стала адным з еўрапейскіх лідараў па беспрацоўі (22,4% эканамічна актывнага насельніцтва) і вымушана была падразаць сацыяльныя праграмы. Зразумела, у падобных умовах двухпартыйная сістэма не змагла выступаць.

Узмоцненае падаткаабкладанне працоўнай часткі насельніцтва і выдаткі на шматмільённае войска «сацыяльных утрыманцаў» падрываюць перспектывы эканамічнага росту.

Прычым такое становішча характэрнае не толькі для Іспаніі, а і шэрагу іншых еўрапейскіх дзяржаў. Напрыклад, у Італіі, дзе беспрацоўе таксама вельмі высокае (12,4%), традыцыйны расклад таксама быў парушаны з'яўленнем новых гульцоў. Створаны ў 2009 годзе «Рух пяці зорак» Бепе Грыла пасунуў «старыя» партыі. Узначаленае былым камікам аб'яднанне хоча пераступіць праз раскол на левых і правых, прадстаўляе сябе вектарам удзелу грамадзян у справах дзяржавы. Прыклад Грэцыі паказвае, што дамінантныя партыі могуць беззваротна страціць пазіцыі з-за глыбокага крызісу. Ва ўмовах цяжкай сацыяльна-эканамічнай сітуацыі ў краіне (25,2% беспрацоўных) палітычны краяхід рэзка змяніўся. Месца Усягрэчаскага сацыялістычнага руху заняла СИРІЗА (35,5% на вераснёўскіх выбарах).

У Францыі з яе масавым беспрацоўем (10,8%) біпартыяны падзел на правых і левых таксама пахвіснуўся. Як казаў заснавальнік радыкальнай «Партыі левых» Жан Люк Меланшон, «у нашай краіне кратар адкрыўся не з таго боку гары». Эфектыўней за ўсіх народнай незадоволенасцю карыстаюцца ультраправыя, якія ўпэўнена набіраюць вагу на працягу некалькіх дзесяцігоддзяў. Францыя стала трохпартыйнай сістэмай з правымі рэспубліканцамі, левай Сацыялістычнай партыяй і ўльтраправым Нацыянальным фронтам.

Як сцвярджаюць аналітыкі, вынікі снежаньскіх рэгіянальных выбараў у Францыі і парламенцкіх у Іспаніі яскрава дэманструюць распад двухпартыйнай сістэмы, якая дамінавала да апошняга часу ў большасці краін Захаду. Палітычныя эліты Старога Свету сталі за апошнія дзесяцігоддзі «кастай недатыкальных», адбылося іх адчужэнне ад грамадства, цалкам знікла паняцце нацыянальных інтарэсаў. У знешняй палітыцы гэтыя эліты слепа падпарадкоўваюцца дыктату ЗША, ва ўнутранай — навязваюць грамадстваў ультраліберальнага каштоўнасці. Гэты працэс праходзіць на фоне знішчэння сярэдняга класа, непамернага раздзімання сацыяльнай дзяржавы, утрыманне якой паглынае лівую долю ВУП. Узмоцненае падаткаабкладанне працоўнай часткі насельніцтва і выдаткі на шматмільённае войска «сацыяльных утрыманцаў» падрываюць перспектывы эканамічнага росту. Назіральнікі робяць выснову: калі вядучыя палітычныя партыі Еўропы і далей будуць займацца імітацыяй палітыкі, не праводзячы глыбокіх рэформаў, прыход да ўлады як лева- так і правадыкальных сіл у многіх краінах прадвызначаны.

Захар БУРАК.

«ЧАС СУДОКУ»

Пасля парламенцкіх выбараў у Іспаніі склалася даволі цікавая сітуацыя. Народная партыя, якая знаходзіцца ва ўладзе, набрала больш за сем мільёнаў галасоў і атрымала 123 дэпутацкія мандаты, страціўшы пры гэтым 63 парламенцкія крэслы. Гэта азначае, што да абсалютнай большасці (176 мандатаў) ёй вельмі далёка. Іспанская сацыялістычная працоўная партыя (PSOE) атрымала ўсяго толькі 90 месцаў, што з'яўляецца найгоршым вынікам з 1997 года. Але нават пры гэтым яна застаецца ўплывовым гульцом — у саюзе з кансерватарамі або стварыўшы кааліцыю з рухам Podemos і нацыяналістамі левага напрамку.

Кіраўнік сацыялістаў Педра Санчас прызнаў, што Народная партыя стала пераможцай. «Іспанцы заявілі пра пачатак новага палітычнага этапу. Пачынаецца працэс дыялогу, і PSOE будзе абараняць агульнадзяржаўныя інтарэсы ў гэты перыяд», — заўважыў Санчас. Цяперашні старшыня ўрада Марыяна Рахой акрэсліў сваё права на тое, «каб паспрабаваць сфарміраваць урад, бо за Народную партыю была аддадзена найвялікшая колькасць галасоў». Новы палітычны рух «Грамадзяне» пад кіраваннем Альберта Рыверы, які пазіцыянуе сябе як цэнтрыйскі, атрымаў 40 парламенцкіх месцаў. А іх вельмі разлічвае Народная партыя, але гэтага недастаткова для дасягнення абсалютнай большасці.

«Сёння нарадзілася новая Іспанія», — заявіў лідар Podemos Пабла Іглесіяс па выніках выбараў. Ён выступіў за канстытуцыйную абарону сацыяльных правоў, у прыватнасці права на годнае жыллё, адукацыю і ахову здароўя, а таксама рэфармаванне закона пра выбары. У гэтым пытанні яго пазіцыя супала як з пазіцыяй Рыверы, так і Альберта Гарсона, лідара Аб'яднаных левых (2 месцы) і найбольш маладога (29 гадоў) прэтэндэнта на крэсла старшыні ўрада.

Саюз паміж PSOE і Podemos можа даць абедзвюм сілам 159 дэпутацкіх мандатаў, але гэты паказчык таксама далёкі ад абсалютнай большасці.

гульцоў, што па чарзе змянялі адзін аднаго ва ўладзе — Народнай партыі і PSOE, — толькі крыху перавышае 50%. У 2011 годзе гэты паказчык дасягаў 73%. Цяпер іх заўважна пасунулі левыя і цэнтрыйскія сілы.

Гама варыянтаў даволі шырокая, таму эксперты агучвалі самыя розныя прагнозы: ад прадстаўніка Народнай партыі ў якасці кіраўніка ўрада да блока левых сіл, што ўзначальваецца сацыялістам Санчасам, ці нават скліканне новых выбараў у двухмесячны тэрмін, калі не атрымаецца сфарміраваць стабільны ўрад. Лідараў партый, паўнамоцных прапанаваць кандыдатуры на пост кіраўніка ўрада, павінен запрасіць да сябе на сустрэчу кароль.

У сувязі з мноствам розных камбінацый, пагадненняў і альянсаў паміж партыямі многія назвалі вечар нядзелі (адразу пасля правядзення выбараў) «часам судoku». Але на меснік галоўнага рэдактара газеты Тіэтро Алвара Ньета схіляецца да магчымасці тактычнага саюза паміж дзвюма галоўнымі партыямі. «PSOE будзе дэманстраваць стабільнасць. Гэтая партыя не будзе ставіць ніякіх эксперыментаў і збліжацца з левымі і нацыяналістамі. Іх пазіцыі па пытанні Каталоніі занадта адрозніваюцца», — адзначыў эксперт. Ён таксама заўважыў, што Народная партыя захоўвае абсалютную большасць у Сенаце (121 сенатар з 208), што

зважаць на ўражальны прагрэс новых левых: 8% у 2014 годзе, 15% — сёлетны ўвесну, 22% — у снежні.

ПАДДАНЫЯ ЦІ ГРАМАДЗЯНЕ?

«Пачынаецца новы палітычны этап у нашай краіне. Іспанія прагаласавала за змену сістэмы. Сёння нарадзілася новая Іспанія», — заявіў лідар Podemos Пабла Іглесіяс, выступаючы перад журналістамі ў штаб-кватэры партыі. Ён нагадаў, што гэтыя выбары сталі першымі на нацыянальным узроўні, у якіх узяла ўдзел яго партыя. «Ужо ў першых выбарах мы атрымалі больш за 20%, а самыя лепшыя паказчыкі ў Каталоніі і ў Краіне Баскаў. Сацыялісты паказалі найгоршы вынік

